

RAAP-NOTITIE 2126 (herziene eindversie)

Plangebied Lingedijk 36 te Rhenoy

Gemeente Geldermalsen

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: BRO Boxtel

Titel: Plangebied Lingedijk 36 te Rhenoy, gemeente Geldermalsen; archeologisch
vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: herziene eindversie

Datum: april 2007

Auteur: E. Goossens BA

Projectcode: GELY

Bestandsnaam: N02126-GELY.doc

Projectleider: E. Goossens BA

Projectmedewerker: F.M. Flokstra

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: 404571

ARCHIS-waarnemingsnummers: nog niet bekend

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 21485

Autorisatie: drs. E. Heunks

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2007

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van BRO Boxtel heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 7 maart 2007 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de bouw van een woonhuis met terras aan de Lingedijk 36 te Rhenoy in de gemeente Geldermalsen. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten

In overeenstemming met wat verwacht werd op basis van het bureauonderzoek zijn in het plangebied tijdens het inventariserend veldonderzoek archeologische resten aangetroffen die verband houden met bewoning op deze locatie in de Late Middeleeuwen. Deze archeologische resten bevinden zich in de top van de oeverafzettingen.

Op grond van de resultaten van het inventariserend booronderzoek en de gegevens over de geplande nieuwbouw (verstoring van de bodem tot circa 50 cm -Mv ter plaatse van het huis en terras) wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Indien de bodem ter plaatse van het huidige terras en hoofdgebouw tot dieper dan 195 cm -Mv wordt verstoord en/of in het overige deel van het plangebied dieper dan 60 cm -Mv, wordt voor dat deel van het plangebied archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven aanbevolen.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van BRO Boxtel heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 7 maart 2007 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de bouw van een woonhuis met terras aan de Lingedijk 36 te Rhenoy in de gemeente Geldermalsen. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebied

Het plangebied (circa 700 m²) ligt aan de Lingedijk 36 te Rhenoy (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 38H van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 138.970/433.110. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied in gebruik als bouwkaavel.

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek.

Het bureau- en inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geomorfologie en bodem

Het plangebied ligt in een zone met oever- op komafzettingen. Deze oeverafzettingen behoren tot de meandergordel van de Linge, waarvan de restgeul (de huidige Linge) direct ten oosten van het plangebied ligt (Heunks, 2006). De Linge betreft een zeer jong riviersysteem dat na de ontwikkeling vanaf circa 190 voor Chr. een korte maar hevige actieve fase kende. De Linge vormde gedurende die bloeifase als enige actieve riviertak in de omgeving van Geldermalsen dé benedenloop van de zuidelijke Rijnloop; de overige in de Late IJzertijd nog actieve meandergordels raakten met de totstandkoming van de Linge definitief buiten werking. Met de ontwikkeling van een zuidwestelijke tak van de Waalstroombgordel stroomafwaarts van Tiel in de Laat Romeinse tijd (ca. 325 na Chr.) was het gedaan met de functie van de Linge als hoofdafvoer van de zuidelijke Rijnloop. Vanaf dat moment raakte de Linge geleidelijk buiten werking, hetgeen uiteindelijk in 1307 werd bezegeld met de afdamming van de rivier en de bedijking van het winterbed (al vanaf de 12e eeuw vonden eerste aanzetten hiertoe plaats). De ligging van de dijken komt op veel plaatsen overeen met de overgang van de meandergordelafzettingen naar de oever- en komafzettingen. De dijken liggen op de stabielere oever- en komafzettingen. Ook ter hoogte van het plangebied is dit het geval. De bodem van het plangebied bestaat uit kalkhoudende poldervaaggronden (Stiboka, 1981: code Rn95A - zware zavel en lichte klei).

Archeologie

In ARCHIS staan geen archeologische vindplaatsen geregistreerd uit het plangebied. Wel bevindt zich ten westen van het plangebied de kasteellocatie Oudenbosch/Rhenoy. Dit is een archeologisch monument van hoge archeologische waarde (ARCHIS-monumentnummer 3263). Aan het maaiveld is nu nog een duidelijke verhoging zichtbaar op de plaats waar het kasteel heeft gestaan.

Tevens valt het plangebied binnen de zone van de historische dorpskern van Rhenoy (Heunks, 2006). Rhenoy betreft een laat-middeleeuws gestrekt dorp en wordt voor het eerst genoemd in de stichtingsoorkonden van de abdij Mariënwaard in het jaar 1129 (www.geldermalsen.nl). Volgens de kadastrale minuut uit 1832 lag het plangebied ten noorden van de toenmalige kern en kwam er geen bebouwing voor (Stichting Werkgroep Kadastrale Atlas Gelderland, 2004).

Archeologische verwachting

Volgens de archeologische beleidskaart geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting (hoge kans op het aantreffen van archeologische resten). Op grond hiervan en op grond van de aanwezigheid van de historische dorpskern van Rhenoy, gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode Romeinse tijd t/m Nieuwe tijd.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn 6 boringen verricht. Alleen boring 4 kon in verband met een ondoordringbare puin- en sintellaag niet dieper dan tot 40 cm -Mv worden gezet. De boringen konden vanwege de beperkte oppervlakte van het plangebied alsmede de aanwezige bebouwing en oppervlakteverharding niet in een grid worden geplaatst, maar zijn zo gelijkmatig mogelijk over het plangebied verspreid (figuur 1).

Er is geboord tot maximaal 3 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen.

De gehanteerde boordichtheid wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De top van het bodemprofiel is in het plangebied tot wisselende diepte verstoord als gevolg van grondomzetting en ophoging (ter hoogte van het thans bestaande terras). De verstoringdiepte varieert tussen 0,4 m -Mv (boringen 3 en 6) en 1,2 m -Mv (boring 1; zie figuur 1). Onder de verstoorde bovengrond wordt het natuurlijke bodemprofiel gekenmerkt door oever- op komafzettingen. De oeverafzettingen bestaan uit licht(bruin)grijze, matig ijzerrijke, sterk tot uiterst siltige klei. De overgang naar de onderliggende komafzettingen vangt op sterk wisselende diepte aan. De komafzettingen worden gekenmerkt door licht grijze, matig siltige, gereduceerde klei.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn in 2 van de 6 boringen archeologische indicatoren aangetroffen (figuur 1).

<i>Boring</i>	<i>indicatoren</i>	<i>diepte in cm -Mv</i>
1	houtskool, aardewerk, fosfaat	195-210
2	houtskool, fosfaat	60-80

Het in boring 1 aangetroffen aardewerk betreft een klein fragment kogelpot aardewerk uit de Late Middeleeuwen en is niet verzameld. De archeologische laag waarin de indicatoren voorkomen, is alleen aangetroffen in de boringen 1 en 2 en is circa 20 cm dik. De diepte van de archeologische laag in boring 1 heeft te maken met het opgehoogde pakket voor het terras en hoofdgebouw van circa 1,2 m dik (figuur 1). Waarschijnlijk representeert de laag het laat-middeleeuwse loopvlak en komt deze in grote delen van de historische dorpskern voor. Door recente verstoringen is de laag echter in een deel van het plangebied verloren gegaan. Boring 4 kon door een puin- en sintellaag niet dieper gezet worden dan 0,4 m -Mv; in boring 5 reikt de verstoring tot 0,9 m -Mv. In de meest noordelijke boringen 3 en 6 zijn wel intacte bodemprofielen aangetroffen, maar ontbreken archeologische indicatoren.

Vindplaats 1 - RAAP-objectnummer GELY 01

- 1. ARCHIS-waarnemingsnummer:** nog niet bekend
- 2. ARCHIS-vondstmeldingsnummer:** 404571
- 3. Coördinaten:** 138.980/433.095; **Kaartblad:** 38H
- 4. Gemeente:** Geldermalsen; **Toponiem:** Lingedijk 36
- 5. Maaiveld:** bouwkaavel met bebouwing en grasland
- 6. Geomorfologie:** oeverwal
- 7. Hoogte maaiveld t.o.v. NAP:** niet bekend
- 8. Complextype:** erf (waarschijnlijk)
- 9. Datering:** Late Middeleeuwen
- 10. Vondsten:** uitsluitend vondsten uit boringen (GELY 01)
- 11. Diepteligging archeologische laag/vondsten:** indien er geen ophoging heeft plaatsgevonden circa 60-80 cm -Mv.
- 12. Globale omvang vindplaats:** circa 200 m²

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In overeenstemming met wat verwacht werd op basis van het bureauonderzoek zijn in het plangebied tijdens het inventariserend veldonderzoek archeologische resten aangetroffen die verband houden met bewoning op deze locatie in de Late Middeleeuwen (figuur 1). Waarschijnlijk betreft het een laat-middeleeuws erf behorende tot de historische dorpskern van Rhenoy. De archeologische resten betreffen een circa 20 cm dikke laag met archeologische indicatoren zoals aardewerk, houtskool, fosfaat en archeologisch puin. Deze laag bevindt zich in de top van de oeverwalafzettingen van de Linge. In het plangebied is deze laag gedeeltelijk verdwenen als gevolg van recente verstoringen. In het meest noordelijke deel ontbreken archeologische indicatoren en lijkt het plangebied in een perifeer deel van de historische bewoning te liggen.

4.2 Aanbevelingen

Vindplaats 1

Op grond van de resultaten van het inventariserend booronderzoek en de gegevens over de geplande nieuwbouw (verstoring van de bodem tot circa 50 cm -Mv ter plaatse van het huis en terras) wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Indien de bodem ter plaatse van het huidige terras en hoofdgebouw dieper dan 195 cm -Mv wordt verstoord en/of in het overige deel van het plangebied dieper dan 60 cm -Mv, wordt archeologisch vervolgonderzoek door middel van proefsleuven aanbevolen.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de bevoegd gezag (gemeente Geldermalsen, de heer T. van Welie).

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Heunks, E.**, 2006. Gemeente Geldermalsen - beleidsnota archeologische monumentenzorg. *RAAP-rapport* 1384. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- ROB**, 2005. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) versie 2.1*. Ontleend aan <http://www.archis.nl>.
- Stichting Werkgroep Kadastrale Atlas Gelderland**, 2004. *Kadastrale Atlas Gelderland 1832. Beesd*. Stichting Werkgroep Kadastrale Atlas Gelderland, Arnhem.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport* 1000. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Stiboka**, 1981. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 38 Oost Gorinchem*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Gebruikte afkortingen

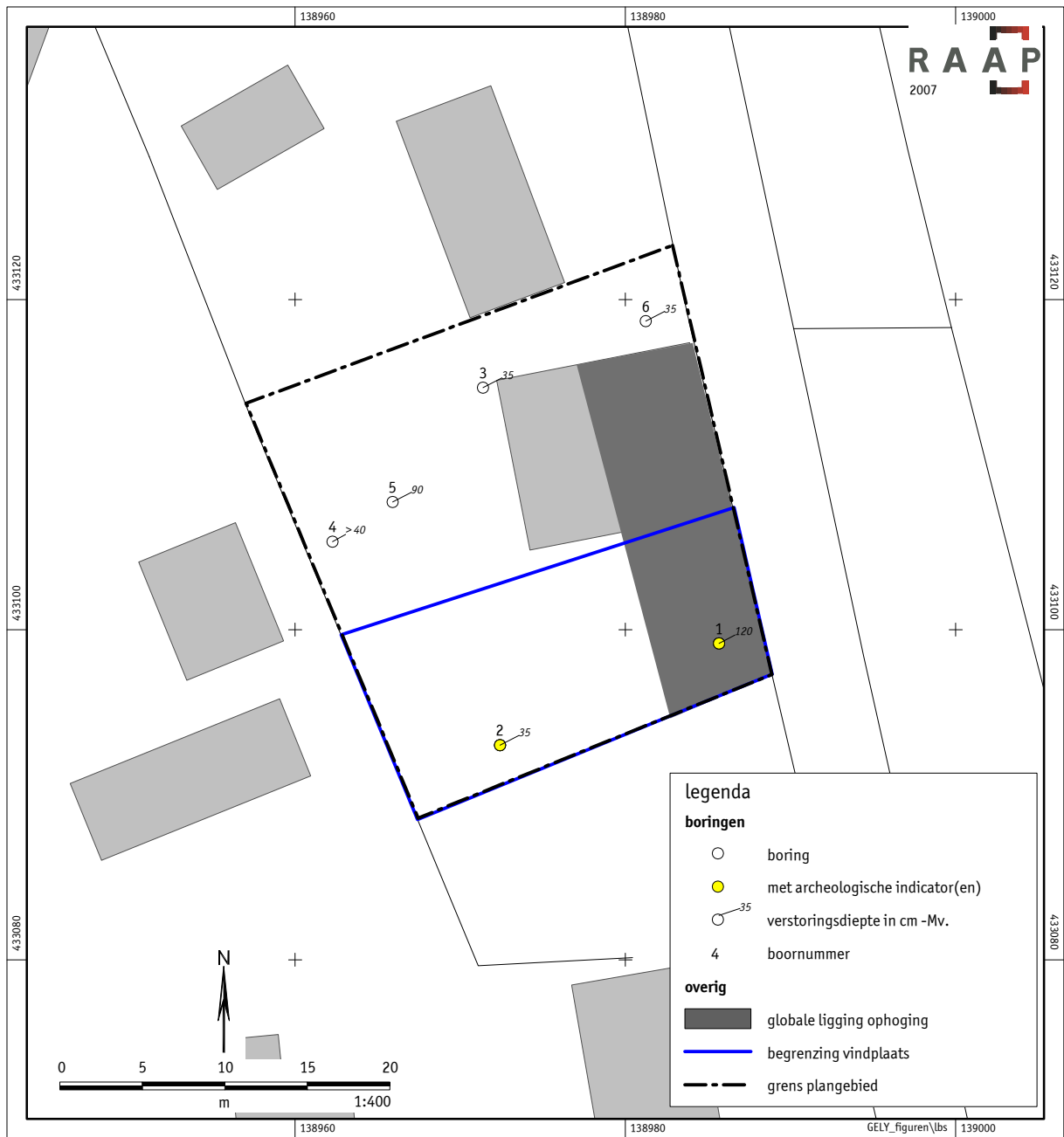
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
-Mv	beneden maaiveld
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten

Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Resultaten booronderzoek.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

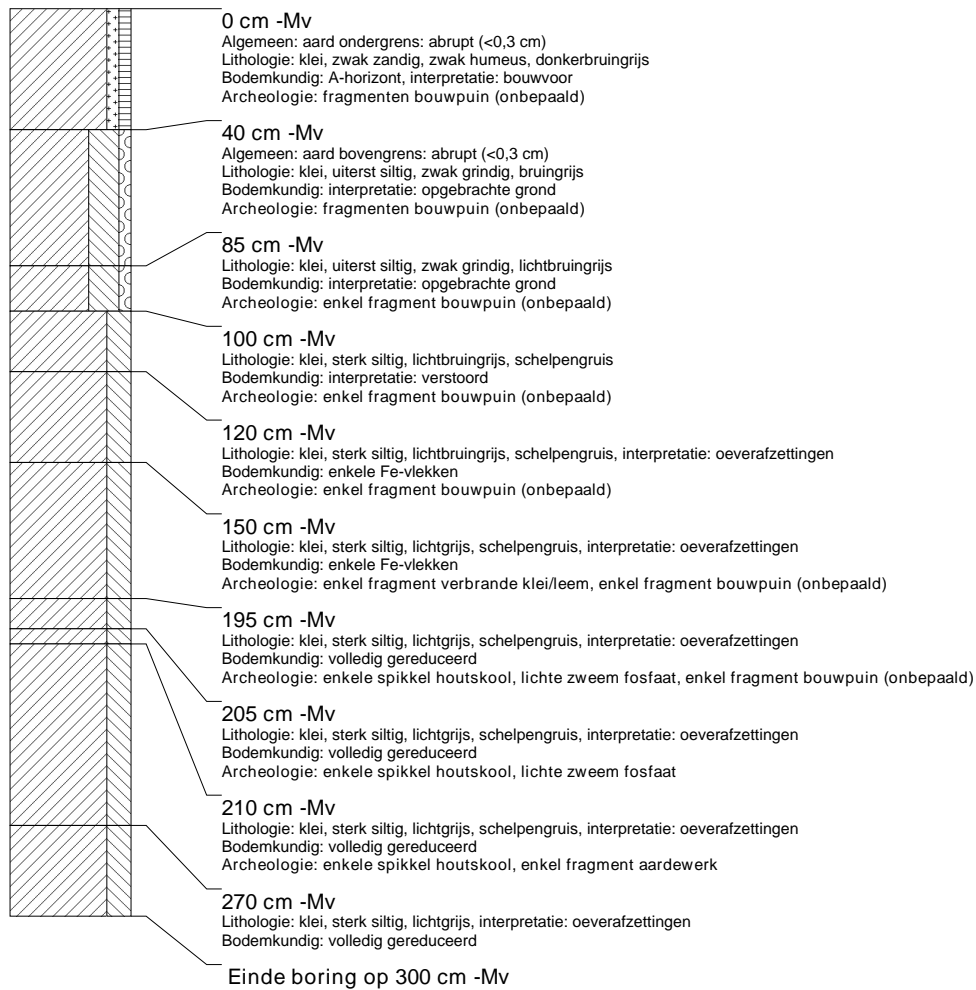

Figuur 1. Resultaten booronderzoek.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

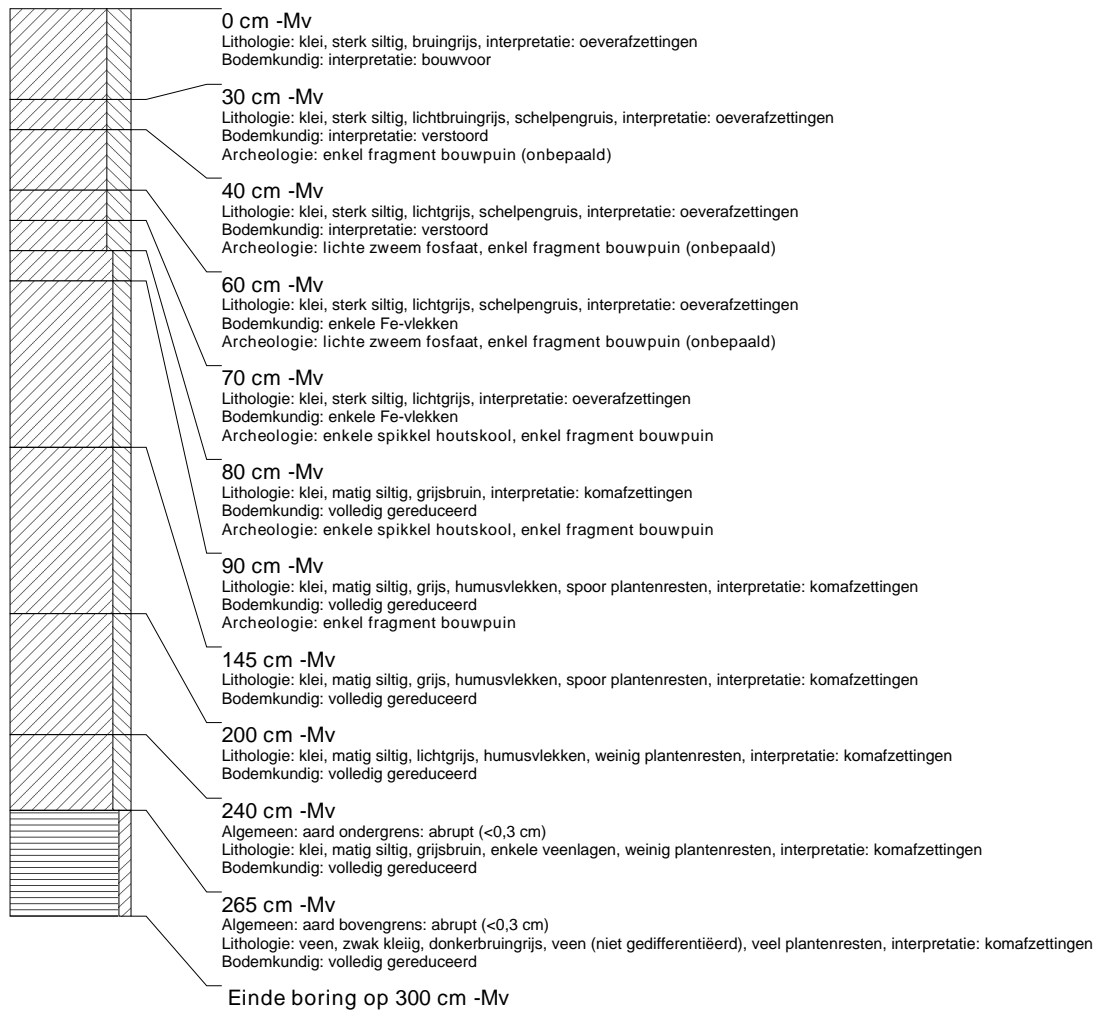
boring: GELY-1

datum: 16-4-2007, provincie: Gelderland, gemeente: Geldermalsen, opdrachtgever: BRO, uitvoerder: RAAP Oost

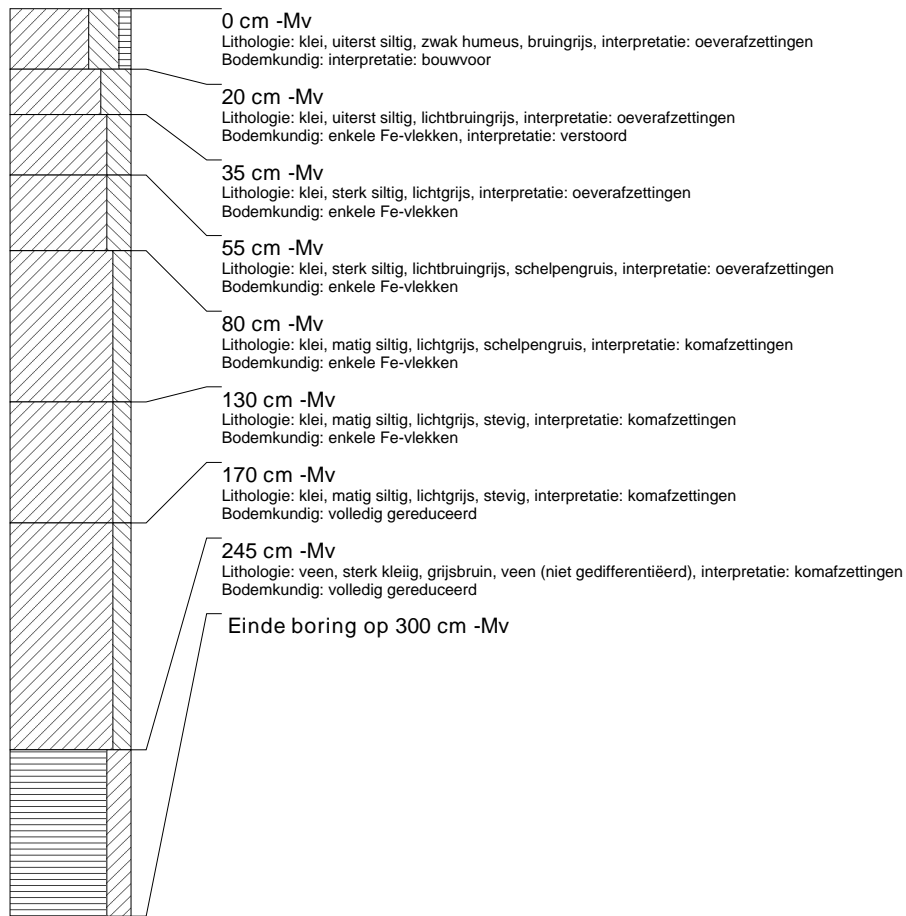
boring: GELY-2

datum: 16-4-2007, provincie: Gelderland, gemeente: Geldermalsen, opdrachtgever: BRO, uitvoerder: RAAP Oost

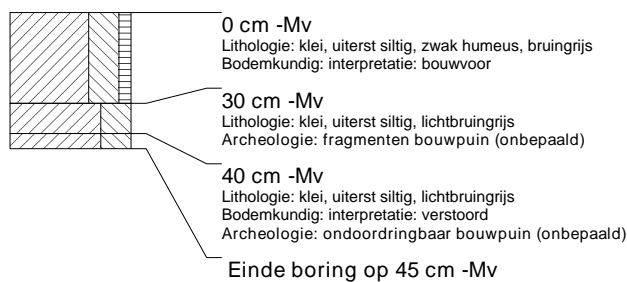

boring: GELY-3

datum: 16-4-2007, provincie: Gelderland, gemeente: Geldermalsen, opdrachtgever: BRO, uitvoerder: RAAP Oost

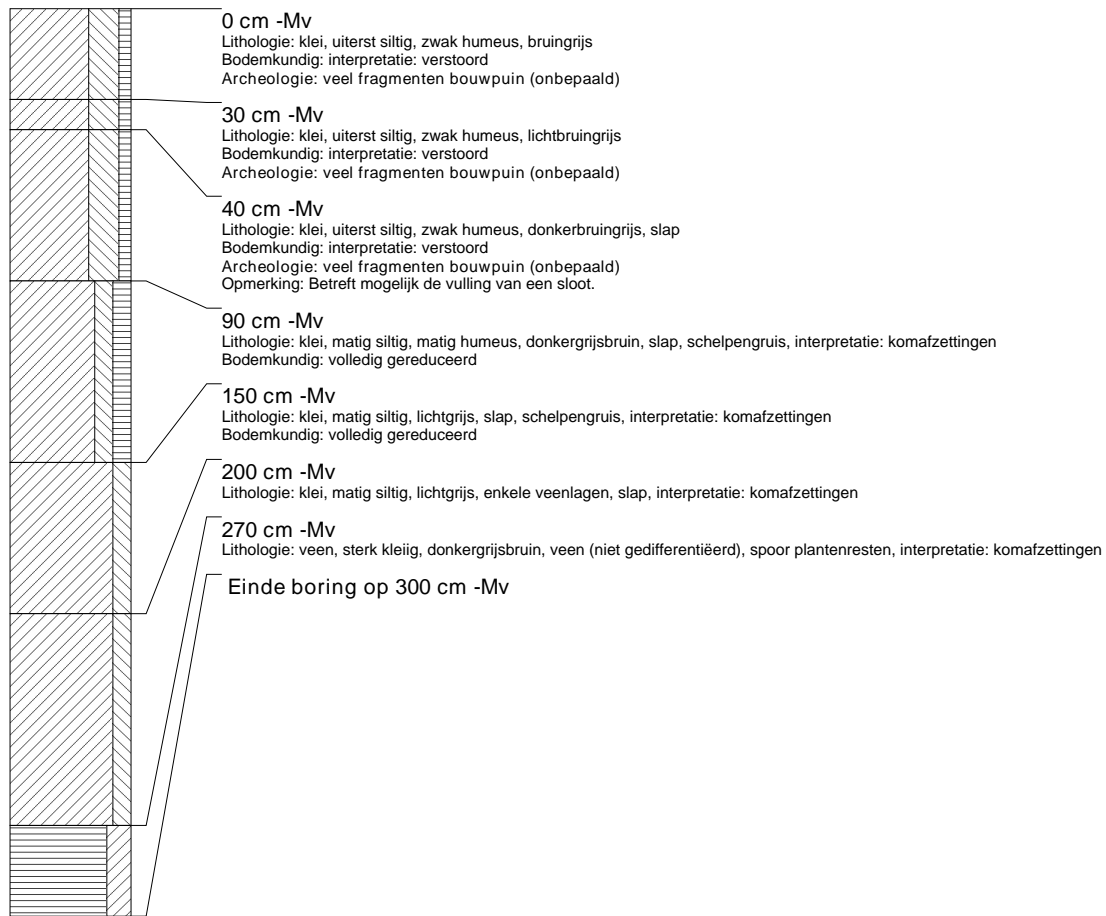
boring: GELY-4

datum: 16-4-2007, provincie: Gelderland, gemeente: Geldermalsen, opdrachtgever: BRO, uitvoerder: RAAP Oost

boring: GELY-5

datum: 16-4-2007, provincie: Gelderland, gemeente: Geldermalsen, opdrachtgever: BRO, uitvoerder: RAAP Oost

boring: GELY-6

datum: 16-4-2007, provincie: Gelderland, gemeente: Geldermalsen, opdrachtgever: BRO, uitvoerder: RAAP Oost

